

Mihail Moruzov, părintele serviciilor secrete române, spionul fără mormânt.

Oasele lui au fost aruncate într-o groapă comună din Cimitirul Bellu

S-au împlinit 129 de ani de la nașterea lui.

Fiica lui, Aurora are 90 ani și suferă că nu poate aprinde o lumânare la căpătâiul părintelui.

N. 1887, Zebil, jud. Tulcea. Studii: trei clase primare. A reușit să creeze o rețea de spioni care concura în secolul trecut cu cele ale marilor puteri europene, cu care a capturat agenți nemți și a cules informații importante pentru front. El a fost ucis de legionari în noaptea de 26 spre 27 septembrie 1940, în celula de la Jilava. Cadavrele lui și ale unor miniștri au fost înmormântate noaptea, la rezezeală. Trupul neînsuflețit al lui Mihail Moruzov a ajuns într-o groapă săpată la rezezeală pe o alee din Cimitirul Bellu. După 11 ani, Aurora Florina Moruzov a fost anunțată că trebuie să fie dezgropat tatăl său, pentru că urma să se toarne o alee pe locul mormintelor. „Am luat osemintele și le-am depus la capelă. Lădița lui avea numărul 32, urmând să așteptăm autorizația de la Tulcea, pentru a putea să-l îngrop acolo. Dar a durat ceva timp. Când m-am dus să le ridic de la capelă, lădița cu acest număr nu mai era acolo. Oasele fuseseră aruncate la groapa comună. Trebuiau să fie aruncate osemintele din lădița cu numărul 31 și ei au luat-o din greșeală pe cea de lângă ea. Asta a fost soarta lui”, povestește cu tristețe fiica lui Moruzov. Aurora Florina și-a întâlnit tatăl de două ori în viață, dar nu a știut că este el. Prima dată când avea vreo 10-11 ani a însoțit-o în tren până la București. „Am vorbit de toate: despre familie, despre școală. Nu am știut că este tatăl meu, dar mi se părea o persoană foarte cunoscută. Avea ochi ca ai mei”. După ce au ajuns în București, cum mai avea de așteptat până să ia trenul spre Constanța, bărbatul misterios a lăsat-o pe mâna unui șofer care a plimbat-o prin București. „Am primit cadou și un pachet mare cu dulciuri: nuga, bomboane, așa cum primeam, de obicei acasă, de sărbători. M-am mirat că erau aceleași tip de bomboane și eu mă gândeam: «Ia, uite, domnule, există o singură cofetărie în Bu-

curești»”. Altădată, la Constanța, a oprit-o un domn pe stradă. „Avea altă înfățișare, era cu mustață și țin minte că era îmbrăcat în palton. M-a întrebat unde este Liceul Mircea cel Bătrân”. După ce tatăl ei a murit, Aurora Florina Moruzov a aflat că bărbatul misterios era tatăl ei. În fiecare an, bătrâna dă de pomană vecinilor pentru sufletul tatălui său. Ar fi vrut să aibă un mormânt la care să meargă să aprindă o lumânare, dar cel care i-a dat viață zace într-o groapă comună din Cimitirul Bellu din Capitală. „O să-i dau de pomană, așa cum fac în fiecare an”, mărturisește bătrâna.

ANUL 2015

Despre Mihail Moruzov mai știu doar istoricii serviciilor secrete din România și fiica sa, Aurora Moruzov (90 de ani), care a aflat cine a fost tatăl său abia după moartea acestuia. Aurora Moruzov locuiește singură într-un apartament din Capitală, păstrând în minte imaginea misterioasă a celui care, în 1924, a înființat primul serviciu secret al României și care i-a apărut în viață mai mult ca o umbră, pentru a o proteja. Chiar dacă a trăit învăluit în mister, istoricii au reușit să deslușească traseul profesional al lui Mihail Moruzov și l-au caracterizat drept un mare

patriot, informațiile culese de el fiind de importanță vitală pentru statul român. Părintele serviciilor secrete românești, Mihail Moruzov se trage din cazacii zaporogeni refugiați din Caucaz în România. S-a născut la 18 septembrie 1887, în satul Zebil din Tulcea, într-o familie cu opt copii, el fiind cel mai mic. Tatăl lui, Nicolae, a fost preot vreme de patru decenii la biserica rusă din Tulcea. Mihail Moruzov a făcut doar trei clase primare, întrucât limba latină l-a împiedicat să-și ducă mai departe studiile și așa a ajuns să continue lecțiile în particular, cum se obișnuia în acele vremuri. Prima legătură a lui Moruzov cu activitatea de informații s-a făcut pe când era foarte tânăr, așa acum ne spune profesorul universitar Cristian Troncotă, istoricul care a publicat documente inedite despre activitatea și viața lui Moruzov în cartea „**Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române**”.

Prima „Misiune”, din proprie inițiativă

Cel mai important episod despre începuturile sale este relatat, în cartea istoricului Troncotă, de Veniamin Moruzov, unul dintre nepoții spionului, care a lucrat alături de el.

Într-o zi, Mihail, care avea 22 de ani, a observat o mișcare suspectă la biserica bulgărească din Tulcea. În duminica următoare, după ce s-a sfârșit slujba, s-a furișat în altar fără ca nimeni să-l observe. Și a stat la pândă. La miezul nopții, în biserică a apărut preotul, apoi și alți bărbați. Din ascunzătoarea sa, el a aflat despre planul prin care populația bulgară urma să fie atrasă în acțiuni potrivnice statului român. „*Dacă planul lor ar fi reușit, provincia noastră dintre Dunăre și mare urma să fie alipită Bulgariei*”, se arată în volumul semnat de Cristian Troncotă. Cu acest secret, Moruzov, un simplu cetățean la vremea aceea, în 1909, a plecat a doua zi din biserică, apoi s-a dus la Poliție să spună ce a descoperit. Așa se face că a devenit un informator voluntar al Direcției Generale a Poliției de Siguranță, serviciu înființat în 1908. Ulterior, s-a angajat aici ca „diurnist”.

Contraspionaj în Delta

În 1916, a apărut Serviciul de Siguranță al Deltei, condus de un tulcean. Necesitatea organizării lui venea de la faptul că Delta Dunării era granița dintre cele două fronturi ale Primului Război Mondial: al Antantei (n.r. – bloc politico-militar format din Franța, Imperiul Britanic și Imperiul Rus) și al Triplei Alianțe (n.r. – încheiată între Germania, Austro-Ungaria și Italia). „*Era un loc foarte bun unde Germania putea să-și plaseze agenții*”, spune Cristian Troncotă. În 1917, Moruzov, care era deja angajat al Serviciului de Siguranță al Deltei, a primit o misiune importantă de la șeful Direcției Generale a Siguranței Statului, de la București: să creeze un serviciu de contraspionaj. Acest lucru reiese dintr-o notă pe care Moruzov i-a trimis-o superiorului său din Capitală, în 1917: „*Ca rezultat al delegațiunei ce mi-ați dat pentru organizarea și conducerea serviciului de contraspionaj din Delta Dunării, am onoarea a vă raporta următoarele: în ziua de 14 martie, împreună cu personalul ce mi s-a încredințat, am plecat spre Delta*”. După sfârșitul războiului, în martie 1918, Serviciul de Siguranță al Deltei s-a transformat în Serviciul de Siguranță al Dobrogei, iar Mihail Moruzov a fost numit șef al acestei structuri. În realitate, el funcționa mai mult în zona Deltei Dunării, unde Moruzov avea deja o rețea de informatori printre contrabandiști.

„Aducea cu Mussolini”

În 1919, Mihail Moruzov a fost acuzat de delapidare a fondurilor Agenturii pe care o conducea, însă, la intervenția prim-ministrului Ion I.C. Brătianu, care știa ce informații

utile poate da Moruzov pentru țară, a scăpat de proces. Apoi, a fost chemat la București să înființeze un serviciu de Agentură pe tot cuprinsul țării și astfel a apărut, în 1924, Serviciul Secret de Informații al Armatei Române, unde a activat până în anul 1940, când a fost asasinat de legionari. Unul dintre foștii săi colaboratori, N. D. Stănescu, îl descria pe Moruzov: „*Nu-i plăcea să vorbească decât foarte rar despre el însuși, iar în dosarul său de la Serviciul Personal existau prea puține acte, după cum este de adăugat că în jurul său se țesuse o aureolă de mister, care prilejuiește producerea de legende. A trăit sub numele fals de inginerul Mihail Ștefănescu. Ca înfățișare generală, aducea uneori și într-o măsură cu Mussolini*”. Informația apare în volumul „**Cel mai mare spion din Istoria României**”, scris de Ion Pavelescu.

„L-am întâlnit pe tata de două ori, dar n-am știut că este el”

Mihail Moruzov a avut un singur copil: pe Aurora Florina.

Locuiește singură, într-un apartament din București, și îi este foarte dor de mare, pe care nu a mai văzut-o de patru ani. Orașul ei de suflet este Constanța, locul unde s-a născut și a copilărit. Împreună cu mama ei, a locuit în centrul orașului, pe strada Ilarie Voronca, colț cu Griviței. O căsnicie nefericită. Aurora Florina are rude din partea mamei la fel de vestite precum cele din partea tatălui. Bunicul ei se numea Ștefan Anton Văraru, iar numele lui a însemnat mult pentru Constanța. Ea spune că el este cel care a descoperit carierele de la Ovidiu. „*Bunicul meu, care era venit din Grecia, a făcut primele cuptoare cu var. De aceea primise și porecla «Văraru» și așa i-a rămas numele până la urmă. Era prieten cu Vasile Pârvan și cu Anghel Saligny*”, povestește ea. Înainte de a-l cunoaște pe Mihail Moruzov, mama ei, Maria Anton Văraru, mai fusese căsătorită o dată și avea o fată. Primul ei soț a fost închis în lagăr, unde a și murit. „*Primul soț al mamei era prieten bun cu tata, care venea des la Constanța pentru a se interesa de sora mea și așa a cunoscut-o pe mama. Între ei s-a legat o frumoasă poveste de dragoste și s-au căsătorit. Apoi m-au avut pe mine*”.

Mama ei a avut un accident de trăsură și a paralizat, iar în anul 1932, au divorțat de comun acord, pentru ca activitatea tatălui ei să nu aibă de suferit. Copilul a rămas la mamă. „*Urma ca, atunci când aveam să împlinesc 18 ani, să decid cu cine vreau să stau. Nu am mai apucat. Când aveam 14 ani și jumătate, tatăl meu a murit*”. După ce s-a despărțit de Maria Anton Văraru, Moruzov s-a căsătorit cu Teodora Săndulescu. A fost o căsnicie de protocol, el divorțând în 1938.

Prima întâlnire

Aurora Moruzov și-a întâlnit tatăl de două ori în viață, fără să știe cine era de fapt. Prima dată, când avea vreo 10-11 ani și se întorcea de la internatul din Sfântu Gheorghe (Covasna), unde fusese trimisă de tutore. Urma să ia trenul pentru a ajunge la Constanța. La agenție, un domn a întrebat-o: „*Unde mergi?*”. I-a răspuns: „*La Constanța*”. „*Aaa, treci prin București*”, i-a spus el. „*Uite, și eu merg la București. Ia-mi și mie, te rog, un bilet. Cu ce clasă călătorești?*”. Aurora i-a spus: „*Clasa I*”. „*I-am luat bilet și până la București, am mers împreună în același compartiment. Am vorbit de toate: despre familie, despre școală. Nu am știut că este tatăl meu, dar mi se părea o persoană foarte cunoscută. Avea ochi ca ai mei. Mult mai târziu, mama mi-a spus că era tatăl meu, însă voia să mă protejeze și de aceea nu a dezvăluit nimănui cine este el*”, își amintește Aurora Moruzov. După ce au ajuns în București, cum mai avea de așteptat până să ia trenul spre Constanța, bărbatul misterios a lăsat-o pe mâna unui șofer, care a plimbat-o prin București. „*Tot atunci, am primit cadou și un pachet mare cu dulciuri: nuga, bomboane, așa cum primeam de obicei acasă*”, spune Aurora Moruzov.

Fără moștenire

Altădată, pe când mergea pe stradă în Constanța, a oprit-o un domn. „*Avea altă înfățișare, avea mustață și era îmbrăcat cu palton. M-a întrebat unde este Liceul «Mircea cel Bătrân»*”, spune ea. Doar după ce Moruzov a murit, Aurora a aflat că bărbatul misterios era tatăl ei. „*Dar el știa totul despre mine. S-au găsit la el două dosare cu informații și poze de-ale mele*”, afirmă Aurora Moruzov. După moartea tatălui său, s-a judecat cu statul român mulți ani pentru averea acestuia, motiv pentru care s-a și mutat la București. Tatăl ei, marele Mihail Moruzov, nu i-a lăsat nimic. Toată averea și-a donat-o statului prin testament, iar toate actele care erau păstrate la avocat au fost distruse. Acum, Aurora Moruzov trăiește dintr-o pensie de desenator tehnic.

Secretul lui Antonescu

La începutul lui septembrie 1940, Mihail Moruzov a plecat la Veneția, în Italia. Avea întâlnire cu Giacomo Carboni, șeful Serviciului Secret Italian, și cu Wilhelm Franz Canaris, șeful Serviciului de Spionaj Militar German. Au discutat despre o colaborare între cele trei servicii. Anterior, Canaris i-a spus lui Moruzov: „*Am informații că regele Carol al II-lea va fi silit să abdice și în locul lui va fi numit Ion Antonescu*”.

Acest lucru ar fi fost o piedică în calea unei alianțe, fiind cunoscute relațiile deosebit de proaste dintre Moruzov și Antonescu. „*Mă descurc eu cu el*”, i-ar fi răspuns Moruzov.

În timp ce se aflau la Veneția, Ion Antonescu a fost numit în fruntea Guvernului, iar Carol al II-lea – debarcat. În zadar Canaris a încercat să-l determine pe omologul român să-și amâne întoarcerea în țară până când aveau să se liniștească apele. În van! Moruzov s-a întors în țară și, după o zi, a fost arestat. Legionarii se aliașeră cu Ion Antonescu, fiind proclamat Statul Național-Legionar, în al cărui guvern legionarii constituiau principala forță politică. Aversiunea lui Antonescu față de șeful spionilor era veche. Moruzov știa date compromițătoare despre Antonescu: aflase că militarul era bigam. Pe lângă Maria, cu care era căsătorit în România, Antonescu mai avea o soție la Paris.

Împușcat în celulă

Mihail Moruzov a fost dus la arestul Poliției Capitalei, însă ulterior a fost transferat de legionari la Jilava, unde a fost închis în celula nr. 1, unde stătea singur. În noaptea de 26 spre 27 noiembrie, un grup de legionari, avându-l în frunte pe comisarul Gheorghe Crețu, i-a împușcat pe toți cei 64 de miniștri închiși în 12 celule, care colaboraseră cu Carol al II-lea, dar și pe Mihail Moruzov. Toate cadavrele au fost înhumate noaptea, la rezezeală. Trupul neînsuflețit al lui Mihail Moruzov a ajuns într-o groapă săpată pe o alee din Cimitirul Bellu, din București. După 11 ani de la moartea acestuia, Aurora Florina Moruzov, fiica lui Mihail Moruzov, a fost anunțată că tatăl său trebuie să fie dezgropat, pentru că urma să se toarne o alee pe locul mormintelor. „*Era perfect conservat, apoi după ce cadavrul a luat contact cu aerul, a început să se descompună*”, povestește ea. „*Am luat osemintele și le-am depus la capelă. Lădița lui avea numărul 32, urmând să așteptăm autorizația de la Tulcea, pentru a putea să-l îngrop acolo. Dar a durat ceva timp. Când m-am dus să ridic lădița de la capelă, nu mai era acolo. Oasele fuseseră aruncate la groapa comună. Trebuia să fie aruncate osemintele din lădița cu numărul 31, dar ei au luat-o din greșeală pe cea de lângă ea. Asta a fost soarta lui*”, povestește cu tristețe fiica lui Moruzov.

„Iubea Dobrogea cu o dragoste sinceră și fierbinte”

Mulți l-au suspectat pe Mihail Moruzov că lucra pentru Consulatul rus de la Galați, dar și că este spion bulgar. În 1941, locotenentul colonel Ion Dumitrescu, vechi lucrător în serviciu, spunea în fața judecătorului:

„*Convingerea mea este că Mihail Moruzov era un bun patriot. Iubea Dobrogea cu o dragoste sinceră și fierbinte. Iubea acest neam în mijlocul căruia se pomenise și pentru care, de atâtea ori, în trecutul său zbuciumat de informator și chiar de agent trimis în alte țări străine, a fost în pericol de a fi omorât. Nu cred și nici indicii nu am avut, cât timp l-am cunoscut și am colaborat, că ar fi lucrat cu alte servicii de informații străine*”. Despre cel mai enigmatic om de informații, Cristian Troncotă spune că rămâne și astăzi cel mai bun om de informații din câți a avut România. „*Dar și cel mai enigmatic. Mihail Moruzov a lăsat puține documente scrise. Câte au fost, au avut o soartă tragică, multe fiind distruse în septembrie 1940, cu ocazia arestării lui, și în 1944, în bombardamentul de la Turnu Severin, când a ars cea mai mare parte a arhivei SSI din perioada 1924-1928*”, susține Troncotă. Profesorul adaugă că de o foarte mare însemnătate este faptul că, în anul 1927, Mihail Moruzov a început să facă primele schimburi de informații cu unele dintre cele mai importante servicii secrete de la acea vreme: cel francez și cel britanic. „*Asta însemna și atunci, ca și acum, că putem fi buni parteneri, că avem ce informații să le dăm. În acea vreme ce puteam să le oferim altceva decât date despre spațiul sovietic?!*”, spune Troncotă.

Captură importantă pe front

Cât a lucrat la Serviciul de Siguranță al Deltei, Moruzov a anihilat rețeaua de informații germană de la gurile Dunării, reușind să prindă 156 de spioni germani, din totalul de 178. Moruzov a reușit să-l captureze pe colonelul german Friederich von Mayer, șeful informațiilor germane în Dobrogea și de pe țărmul Mării Negre, operațiune desfășurată la 75 de kilometri în spatele frontului inamic. „*Faptul că i-a capturat a însemnat un mare lucru: spionii au dat informații importante despre trupe, armament, care au ajutat în război*”, spune Cristian Troncotă. De asemenea, în timpul Primului Război Mondial, Moruzov a împiedicat încheierea unui acord între Armata Roșie și armatele Puterilor Centrale pe frontul dobrogean, prin pătrunderea lui și a altor doi agenți în componența delegației ruse și informarea amiralului Ion Coandă despre intenția a două divizii ruse, aflate pe frontul Salonicului, de a se preda germanilor. Marele regret al lui Mihail Moruzov a fost atunci că nu a reușit să pună mâna pe flota rusă. Acest lucru îl aflăm din însemnările sale, redactate în volumul publicat de profesorul Cristian Troncotă: „*Regret un singur lucru și anume: din cauza unei neînțelegeri,*

luptele de la Vâlcov (n.r. – în Basarabia) au fost provocate prin surprindere și fără ordin, neașteptându-se realizarea unui aranjament făcut de mine, aranjament în virtutea căruia organizasem cumpărarea cu două milioane de lei a câtorva contratorpiloare, canoniere, a atelierului naval, a o serie de vedete, șleपुरi cu muniții și alte vase, care formau flota rusă de pe Dunăre și Marea Neagră, în punctele Chilia, Vâlcov și Sulina”.

I-a salvat viața lui Carol al II-lea

Anul 1934. Indignați de promiscuitatea în care trăia Carol al II-lea cu partenera sa Elena Lupescu, colonelul Victor Precup și căpitanul Octavian Fleșariu complotau să-l asasineze în timpul sărbătorilor de Paște din aprilie 1934. Pe 7 aprilie, Mihail Moruzov a dat ordin să înceapă arestarea complotiștilor, care au făcut ani grei de temniță la Doftana.

Pe urmele lui Mihail Moruzov, la Zebil

Zebil, locul unde s-a născut Mihail Moruzov, este un sat ridicat de turci în anul 1610, situat la aproximativ 30 de kilometri de Tulcea, pe malul Lacului Babadag. Este o așezare pierdută între dealurile Dobrogei, cu 1.300 de locuitori. În mijlocul satului, abia poți cuprinde cu privirea minunile arhitecturale lăsate moștenire de Mihail Moruzov: cinci case somptuoase. Fostul viceprimar al localității, Liviu Teliceanu (54 de ani), pasionat de viața și activitatea lui Moruzov, ne poartă în urmă cu jumătate de secol și ne duce să admirăm operele „Marelui Anonim”, așa cum îi place să-i spună. De departe, cea mai falnică este clădirea fostei primării. O construcție elegantă, cu etaj și multe camere. Clădirea a avut mai multe funcțiuni, de-a lungul timpului: creșă, școală specială și apoi centru de recuperare neuropsihiatrică. Vizavi este un alt centru de recuperare, inițial fosta Școală Profesională Agricolă, unde veneau să învețe elevi din tot județul și unde luau cursuri de legumicultură, viticultură până la condusul tractorului. O altă clădire ridicată de Moruzov în Zebil este una la fel de frumoasă, dar mai mică, unde, la parter, funcționează un dispensar, iar la etaj Teliceanu a amenajat un fel de muzeu. Inițial, aici a funcționat o maternitate.

La etaj, în micul muzeu amenajat mai demult, dar peste care s-a așezat praful, pe o măsuță, se găsesc chipul din gips al lui Moruzov, câteva obiecte de mobilier masiv ce înfrumusețau cândva încăperile. La etajul fostei maternități se mai păstrează și apartamentul amenajat special pentru medic, care dispunea de o cameră de zi, de bucătărie, dar și de baie.

Și acum se mai păstrează cada, dar și boilerul. „*Sub fântâna din curte este un puț, care dădea apă la toate cele cinci construcții ale lui Moruzov, dar și electricitate*”, explică Liviu Teliceanu.

Inventar de top la o școală de la sat

Școala din Zebil este singura clădire ridicată de Moruzov care și-a păstrat destinația. Școala cu clasele I-VIII a fost inaugurată în anul 1937, și și-a păstrat farmecul de altădată. Renovată de două ori, în clădire se învață în clase simultane. La parter, obiecte vechi de mobilier de lemn masiv sunt amestecate cu cele ieftine din zilele noastre. Mozaicul de pe jos este încă cel original, iar sala de spectacole impresionează prin grandoare. Ea a fost prevăzută și cu balcon, de unde spectatorii puteau urmări serbările celor mici. Acum, este mai mult folosită ca zonă de depozitare a vechiturilor. La etaj, a fost conservat apartamentul directorului, unde se mai păstrează mobila veche din lemn masiv de mahon: o masă princiară, scaune sculptate manual, un jilț, o ladă, un șifonier cu marginile rotunde, o oglindă venețiană. În depozitele școlii se mai găsesc încă din dotările de altădată. Hărți vechi de-o vârstă cu școala stau alături de un schelet asemenea celor de la facultățile de medicină. Vechi pahare Berzelius în care, altădată, copiii făceau experimente, dar și alte aparate ce produceau sarcină electrică sunt ținute alături de insectare. În altă cameră, zeci de păsări împăiate au fost cândva obiect de studiu pentru elevii din Zebil. Mai jos, mai multe borcane, în care erau ținute în formol diverse viețuitoare. Școala a avut și bucătărie, dar și baie cu dușuri. „*Copiii erau ținuți la școală toată ziua, așa cum e acum sistemul «Step by Step».* Aici, copiii primeau mâncare și, o dată pe săptămână, trebuia să facă obligatoriu o baie caldă”, ne povestește Teliceanu. Dintr-un sertar, scoate cu pioșenie un album de la inaugurarea școlii. Fotografii vechi cu oamenii din sat adunați la marea sărbătoare, dar și cu înalți oaspeți de la minister și cu cei șase dascăli care erau la acea vreme. Primarul nu se deosebește de ceilalți oameni: poartă aceleași haine simple, țărănești, numai că, în loc de opinci, are cizme lungi în picioare. O altă imagine îl înfățișează pe un bătrân care urcă cu greu treptele școlii. Este Moș Gheorghe Filciu, care trecuse de suta de ani, dar care a ținut cu tot dinadinsul să fie prezent și el la inaugurarea școlii.

Casă pentru iubită

Vizavi de școală, se găsește casa în care au locuit Gheorghe Botez și soția sa, Ștefania,

nepoata lui Moruzov. Se spune că Ștefania i-ar fi fost iubită lui Moruzov și că obișnuia să o ia în delegații prin țări străine. „*Se pare că soțul încornorat ar fi ajuns până la Carol al II-lea să se plângă de Moruzov, însă regele i-ar fi spus că nu se poate lipsi de spion. Atunci, Botez i-a spus lui Carol: «Peștele la cap se-mpute»*”.

Cei doi soți s-au despărțit, iar Gheorghe Botez a fost arestat și, pentru a nu pierde casa, i-a făcut acte unui vecin sărac, Ion Cazacu. „*Cred că este singurul care are acte pe vreo casă a lui Moruzov de aici*”, spune Teliceanu. Casa a fost o perioadă sediul CAP-ului, iar acum adăpostește o asociație agricolă. Ștefania a avut o soartă crudă: a murit în timpul cutremurului din 1977. Locuia în București, în blocul de la Scala. Nu știe nimeni de ce Mihail Moruzov a construit astfel de clădiri în Zebil. Unii cred că în acest fel voia să-l sprijine pe fratele său mai mare, Simeon Moruzov, directorul școlii, sau că a făcut totul pentru iubita sa, Ștefania.

„Nici mort nu ne lași să-ți facem chipul”

În 2008, în localitate s-a dezvelit un bust al lui Mihail Moruzov. Pentru el s-a luptat Liviu Teliceanu. „*Am avut probleme cu mulajul din ghips. După ce l-am turnat, după modelul făcut de profesorul de desen tehnic Grigore Carată din Tulcea, a căzut o parte din față. Și atunci am zis: «Nici mort nu ne lași să-ți facem chipul»*”. Este singurul lucru care amintește că acolo s-a născut Mihail Moruzov. Nicio clădire ridicată de el nu-i poartă numele. Localnicii spun că bunicii lor își amintesc că școala s-a ridicat într-un an-doi. Veneau muncitori după muncitori, iar când se plăteau salariile, oamenii lui Moruzov veneau cu banii în valize.

Inventarul averii, pe șapte pagini

Mihail Moruzov a ridicat construcții nu doar în Zebil. De numele lui se leagă Complexul „La Strejărie”, de lângă Mănăstirea Cocoș, și chiliile Mănăstirii Saon. În Tulcea, pe malul Lacului Cășla, avea o vilă de protocol pe care a folosit-o pentru odihnă, dar și pentru întâlnirile în interes de serviciu. Se spune că la arestarea sa, în 1940, când averea i-a fost confiscată, o comisie a făcut inventarul care s-a întins pe șapte pagini. Orașul Tulcea este împânzit de clădiri ridicate de marele spion. Clădirea din Piața Nouă, care a servit drept sediu pentru fostul Centru de Calcul, inițial a adăpostit un dispensar, o policlinică și o baie comunală. Liceul de Artă este fosta Școală Primară nr. 2 de fete, ridicată de Moruzov. Peste drum a intenționat să ridice și o școală primară de băieți. Nu a apucat să toarne decât fundația viitoarei școli întrucât a fost asasinat. Moruzov a mai deținut

proprietăți în București și în Prahova.

Bani din contrabandă cu icre negre

Mihail Moruzov îi cunoștea foarte bine pe pescarii din Delta Dunării, de la gurile de vărsare a Dunării în Marea Neagră, acolo unde crește cel mai bun sturion. Prin contrabandă, icrele negre și de Manciușia ajungeau pe mesele celor mai luxoase restaurante din Paris. Cu acești bani, Moruzov a organizat toată rețeaua de spionaj, având în subordine 226 de oameni. „*Atunci, primea puțini bani de la Guvern pentru serviciul de siguranță și astfel el își plătea Agentura cu bani din comerțul cu icre*”, spune profesorul Cristian Troncotă. De altfel, apropiații lui spuneau că lui însuși îi plăceau foarte mult icrele negre.

Dotări de „007”

Moruzov avea numai în București șase case conspirative, unde se întâlnea cu informatorii săi. Despre dotările cabinetului cu aparatură modernă de ascultare și înregistrare, spune Gheorghe Cristescu, fratele lui Eugen Cristescu, cel care i-a urmat lui Moruzov la conducerea Serviciului, în cartea profesorului Troncotă: „*Moruzov își dotase cabinetul de lucru din strada Saita cu instalații tehnice speciale și anume: aparate de înregistrare fonice pe discuri și fir electromagnetic, microfoane, detectoare speciale, oglinzi transparente prin care poți observa o persoană fără să fii văzut, periscoape pentru o observare indirectă, celule fotoelectrice, detectoare și altele. Unele se manipulau direct de la biroul său, altele de către un operator dintr-o cameră alăturată. Avea un automobil Mercedes Benz foarte puternic și, de asemenea, o instalație de imprimat pe discuri convorbirile dintre ocupanți. Mașina mai dispunea și de un post radio de emisie-recepție, care îi permitea să țină permanent legătura cu sediul. După 1936, Moruzov a înființat școli pentru pregătirea specialiștilor necesari serviciului (radio-telegraști, filori, foto și cinema, dactiloscopie)*”.

Informatori celebri

Printre informatorii lui Moruzov s-au numărat: „*Horia Sima, pe care îl plătea cu suma de 200.000 de lei lunar, prințesa Caragea, care lucra pentru mai multe servicii, maiorul Cristea Nicolae, rudă cu Brătienii, cel care a ajuns ulterior Prefectul Capitalei (...). Moruzov îi frecventa și pe Alexandru Vaida Voievod, pe Nicolae Iorga (a elaborat unele studii cu caracter istoric la cererea serviciului) și pe amiralul Ioan Coandă*”, scrie Cristian Troncotă în volumul „**Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române**”.